

ERDEM

Sayı/Issue: 90 Haziran/June 2026

Değerlendirme: İki Dış Hakem/Evaluation: Two External Referees

Çift Taraflı Körleme/Double-Blind Review

Benzerlik Taraması Yapıldı/Similarity Scan Performed - intihal.net

Başvuru/Submitted: 12-08-2025

Kabul/Accepted: 13-02-2026

Yayın/Publication: 20-06-2026

Halk Kütüphanecilerinin İlk Yardım Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi: Erzurum İli Örneği

Özlem Şenyurt | [0000-0001-5155-2639](https://orcid.org/0000-0001-5155-2639) | ozlemsenyurt@atauni.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi/ Asst. Prof. Dr. | Atatürk Üniversitesi/ University | Edebiyat Fakültesi/ Faculty of Literature

Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü/ Department of Information and Document Management

Erzurum | Türkiye

<https://ror.org/03je5c526>

Atf: Şenyurt, Özlem (2026). "Halk Kütüphanecilerinin İlk Yardım Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi: Erzurum İli Örneği", *Erdem*, Haziran, Sayı:90, s. 151-174.

Citation: Şenyurt, Özlem (2026). "Examining the First Aid Knowledge Levels of Public Librarians: The Case of Erzurum ", *Erdem*, June, Issue:90, pp. 151-174.

Makale Bilgileri Article Information

Yapay Zekâ Beyanı

Çalışmanın hazırlanma sürecinde yapay zekâ tabanlı herhangi bir araç veya uygulama kullanılmamıştır. Çalışmanın tüm içeriği, tarafımca bilimsel araştırma yöntemleri ve akademik etik ilkelere uygun şekilde üretilmiştir.

AI Disclosure

No artificial intelligence-based tools or applications were used in the preparation of this study. All content has been produced by myself in accordance with scientific research methods and academic ethical principles.

Etik Kurul İzni

Bu çalışma için Atatürk Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığının 20.06.2025/264 sayılı kararı ile etik kurul izni alınmıştır.

Ethics Committee Approval

This study has been approved by the Presidency of the Ethics Committee for Social and Humanities Sciences at Atatürk University pursuant to its decision dated 20.06.2025/264.

Etik Bildirim

erdemdergisi@akmb.gov.tr

Complaints

erdemdergisi@akmb.gov.tr

Lisans

Bu makale Creative Commons Atf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisans (CC BY-NC) ile lisanslanmıştır.

License

This article is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC).

Dizinleme Bilgileri

Dergi TR Dizin, DOAJ, ERIH PLUS, MLA ve J-Gate tarafından dizinlenmektedir.

Indexing Information

The journal is indexed in TR Dizin, DOAJ, ERIH PLUS, MLA and J-Gate.

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Conflict of Interest

There is no potential conflict of interest in this study.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Erzurum İl Kültür Turizm Müdürü Ahmet YER'e ve personeline, anket çalışmasına değerli görüşleriyle katkı sağlayan Erzurum'da çalışan tüm halk kütüphanesi çalışanlarına ve uzman görüşüyle anketi değerlendiren Dr. Erhan ALTINTAŞ ve hemşire Ebru ALTINTAŞ ÖZALP'e katkıları için teşekkür ederim.

Acknowledgment and Support Declaration

I would like to thank Ahmet YER, Director of the Erzurum Provincial Directorate of Culture and Tourism, and his staff; all public library employees in Erzurum who contributed their valuable insights to the survey; and Dr. Erhan ALTINTAŞ and nurse Ebru ALTINTAŞ ÖZALP, who evaluated the survey with their expert opinions.

Halk Kütüphanecilerinin İlk Yardım Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi: Erzurum İli Örneği

Öz

Kütüphane personelinin temel ilk yardım becerileriyle donatılması, acil durumlarda hızlı müdahale ve risk yönetimine katkı sağlar. Bu araştırmanın temel amacı, Erzurum ilinde bulunan halk kütüphanelerinde görev yapan kütüphane personelinin ilk yardım bilgi düzeylerini belirlemektir. Nicel araştırma yaklaşımının benimsendiği çalışmada, betimleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında, 22 halk kütüphanesinde 46 gönüllü katılımcıya, 9'u demografik ve 12'si ilk yardım bilgi düzeyini ölçmeye yönelik toplam 21 sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır. Çalışma için Etik Kurul İzni alınmış olup, tüm katılımcılara gönüllü onam formu anket ile sunulmuştur. Anket aracılığıyla elde edilen veriler R programı ile analiz edilmiştir.

Bulgular, katılımcıların büyük çoğunluğunun erkek (%73,9), 25-59 yaş aralığında ve yaş ortalamasının 41 olduğunu göstermektedir. Eğitim düzeyi genellikle ön lisans ve üzeri (%76) olan personelin ağırlıklı olarak kütüphaneci kadrosunda (%45,7) görev yaptığı belirlenmiştir. Araştırmaya katılan personelin çok az bir kısmının (%10,9) ilk yardım sertifikasına sahip olduğu, diğerlerinin ise çeşitli bilgi kaynakları aracılığıyla konu hakkında bilgi edindiği anlaşılmıştır. Katılımcıların büyük oranda (%60,9) ilk yardım eğitimi almaya gereksinim duyduğu tespit edilmiştir. İlk yardım bilgi düzeyini anlamaya yönelik oluşturulan 12 sorunun doğru yanıt ortalaması (%61,37) yönetmelikte belirtilen teorik başarı oranının altında kalmıştır. Yapılan Ki-Kare testi analizleri sonucunda, katılımcıların ilk yardım eğitimine ihtiyaç duyma durumları ile temel ilk yardım bilgi düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0,05$). Benzer şekilde, temel ilk yardım sertifikasına sahip olma durumu ile bilgi düzeyi arasında da anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p > 0,05$). Bu sonuçlar, bireylerin kendi algıladıkları eğitim ihtiyacı ile mevcut bilgi düzeyleri arasında doğrudan bir ilişki olmadığını; ayrıca sertifika sahibi olmanın tek başına bilgi düzeyini artırmadığını göstermektedir. Sonuç olarak, personelin büyük çoğunluğunun ilk yardım sertifikasına sahip olmadığı, sertifikaya sahip olan katılımcıların da bilgi düzeylerinin beklenenin altında olması ve genel başarı düzeyinin yasal standartların altında kalması nedeniyle, kütüphane personeline yönelik ilk yardım eğitimlerinin yaygınlaştırılması, düzenli aralıklarla güncellenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: İlk Yardım, Erzurum, Halk Kütüphaneleri, İlk Yardım Bilgi Düzeyi, Kütüphane Personeli.

Examining the First Aid Knowledge Levels of Public Librarians: The Case of Erzurum

Abstract

Empowering library staff with basic first aid skills contributes to rapid response and risk management in emergency situations. The primary objective of this study is to determine the level of first aid knowledge among library staff working in public libraries in the province of Erzurum. The study adopted a quantitative research approach and utilized a descriptive methodology. As part of the research, a survey consisting of a total of 21 questions—9 of which were demographic and 12 of which measured first aid knowledge levels—was administered to 46 volunteer participants across 22 public libraries. An Ethics Committee Approval was obtained for the study, and an informed consent form was provided to all participants along with the survey. The data collected through the survey were analyzed using the R program.

The findings indicate that the vast majority of participants were male (73.9%), aged 25–59, with an average age of 41. It was determined that staff members, whose educational level was generally associate degree or higher (76%), were predominantly employed in the librarian cadre (45.7%). It was found that only a very small portion of the staff participating in the study (10.9%) held a first aid certification, while the others acquired knowledge on the subject through various information sources. It was determined that a large portion of the participants (60.9%) felt they needed first aid training. The average correct response rate (61.37%) for the 12 questions designed to assess first aid knowledge fell below the theoretical success rate specified in the regulations. The results of the chi-square test analyses revealed no statistically significant difference between participants' perceived need for first aid training and their level of basic first aid knowledge ($p > 0.05$). Similarly, no significant difference was found between holding a basic first aid certification and knowledge level ($p > 0.05$). These results indicate that there is no direct relationship between individuals' perceived need for training and their current knowledge levels; furthermore, holding a certification alone does not increase knowledge levels. Consequently, given that the vast majority of staff do not hold a first aid certificate, that the knowledge levels of participants who do hold a certificate are below expectations, and that the overall success rate falls below legal standards, it is recommended that first aid training for library staff be expanded and regularly updated.

Keywords: First Aid, Erzurum, Public Libraries, First Aid Knowledge Level, Library Staff.

Giriş

Bilgi, yaşamın her alanında ihtiyaç duyulan ve özellikle savunmasız bireylere müdahale gerektiren durumlarda hayati önem taşıyan bir unsura dönüşebilmektedir. Bilginin pratik yaşamdaki somut etkileri arasında ilk yardım bilgisi en çarpıcı örneklerden biri olarak öne çıkmaktadır. İnsanlık tarihi boyunca bilgi, hayatta kalma aracı olarak temel bir rol oynamış ve bu işlevini farklı biçimlerde günümüze kadar sürdürmüştür. Ayrıca bilgi, bireyin doğru kararlar almasını sağlayarak sorunlarla başa çıkma ve problem çözüme becerilerini geliştirmesine katkıda bulunur (Emasealu ve Stanislaus 2021:112-113).

İlk yardım, bireylerin hayatını tehdit edebilecek kazalar ve ani sağlık sorunları karşısında, profesyonel sağlık ekipleri gelene kadar mevcut imkânlarla yapılan müdahaleleri kapsamaktadır. Bu müdahaleler; yaralı bireyin korunması, ilgili yardım kuruluşlarının bilgilendirilmesi ve tıbbi araç-gereç bulunmaksızın uygun yöntemlerle ilk müdahalenin gerçekleştirilmesini içerir. Bu uygulamaları yasal ve güvenli bir biçimde gerçekleştirebilmek için, ilgili eğitim programlarına katılarak ilk yardımcı sertifikası almak gerekmektedir (Türk Kızılay İlk Yardım Birimi, t.y.). Kütüphaneler, eğitim kurumları ve benzeri birçok kamu kurumu, genellikle tıbbi altyapıya sahip olmadığından, bu ortamlarda görev yapan bireylerin ilk yardım bilgisi hayati önem taşımaktadır. Bu doğrultuda yayımlanan İlk Yardım Yönetmeliği'ne göre, az tehlikeli işyerlerinde her 20 çalışana, tehlikeli işyerlerinde her 15 çalışana ve çok tehlikeli işyerlerinde her 10 çalışana bir ilk yardımcı bulundurulması zorunludur (İlkyardım Yönetmeliği 2015).

İlk yardım gereksinimi, bireyin bulunduğu çevreden bağımsız olarak evlerde, iş yerlerinde, eğitim kurumlarında, trafikte ya da yangın ve deprem gibi afetlerin ardından her ortamda ortaya çıkabilmektedir. Koşullar ne olursa olsun, zamanında ve doğru biçimde uygulanan ilk yardım, hastanın yaşamını kalıcı olumsuz etkilerden koruma potansiyeline sahiptir (Aslan ve Demirdel 2023:1428). İlk yardım uygulamaları; astım, anafilaksi (şiddetli alerjik reaksiyon), hipoglisemi (kan şekeri düşüklüğü), miyokard enfarktüsü (kalp krizi), ısıya bağlı rahatsızlıklar, diş travmaları, çeşitli fiziksel yaralanmalar (kırık, sıyrık, kesik, yanık), göz yaralanmaları ve elektrik çarpmaları gibi çok çeşitli acil durumlarda gerekli olmaktadır (Health and Safety Classes 2012; Zideman et al 2021:270).

Ulusal ve uluslararası standartlar doğrultusunda verilen ilk yardım eğitimi konuları İlk Yardım Yönetmeliğinde (2015) şu şekilde belirtilmiştir:

İlkyardım eğitimi; genel ilkyardım bilgileri, temel yaşam desteği, OED kullanımı, havayolu tıkanıklığında ilkyardım, bilinç bozukluklarında ilkyardım, kanamalar, şok ve göğüs ağrısında ilkyardım, yaralanmalarda ilkyardım, boğulmalarda ilkyardım, kırık, çıkık, burkulmalarda ilkyardım, acil taşıma teknikleri, böcek sokmaları ve hayvan ısırıklarında ilkyardım, zehirlenmelerde ilkyardım, yanık, donma ve sıcak çarpmalarında ilkyardım, göz, kulak ve buruna yabancı cisim kaçmasında ilkyardım (Madde 21/a).

İlk yardımcı sertifikası alabilmek için gerekli yeterlilikler içerisinde, en az ilkokul veya ilköğretim okulu mezunu olmak zorunluluğu vardır. Ayrıca, alınan eğitim sonunda katılımcıların başarılı sayılmaları için teorik ve uygulamalı sınavlardan geçmeleri gerekmektedir. Teorik sınavdan 100 üzerinden 85 alınamaması durumunda uygulamalı sınava girilememektedir. Alınan ilk yardımcı belgesinin geçerlik süresi 3 yıl olup, süre bitiminden itibaren ilk 3 ay içerisinde güncelleme eğitimi alınabilir, aksi halde yenilenmeyen belgeler geçersiz sayılır (İlk Yardım Yönetmeliği 2015: madde22/1-2; madde23/a).

Halk kütüphaneleri, okul öncesi çocuklardan yetişkinlere, yaşlı bireylerden bebeklere kadar oldukça geniş bir kullanıcı kitlesine sahiptir. Bu kapsamda; 14 yaş altı çocuklara, ailelerine ve bakıcılarına, 15-18 yaş aralığındaki genç bireylere, özel gereksinimli bireylere ve yetişkinlere yönelik hizmetler sunulmaktadır (Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği 2012; Karadeniz 2021:111; Kütüphaneler ve Yayınlar 2023). Toplumsal kurumlar olarak kütüphaneler her gün onlarca ve hatta yüzlerce kullanıcıya kapılarını açmaktadır. Erzurum'da 22 halk kütüphanesi bulunmaktadır. Bir yılda kütüphaneden yararlanan kişi sayısı 1 milyon 69 bin 868'dir (Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2025). Erzurum İsmail Saib Sencer İl Halk Kütüphanesi ise, 2024 yılı içerisinde tek başına 812 bin okuyucuyu ağırlamıştır (Anadolu Ajansı 2025). Bu veriler, halk kütüphanelerinin yoğun kullanım oranlarını ortaya koymaktadır.

Toplumsal kurumlar olan kütüphaneler, afet ve halk sağlığı süreçlerinde bilgi yönetimi, risk iletişimi, toplum eğitimi ve kanıta dayalı karar verme mekanizmalarının desteklenmesi gibi alanlarda kritik roller üstlenebilir. IFLA'nın 2018'de yayımladığı 'Afet Risklerine Müdahale' (Disaster Risk

Response – A brief on Libraries and the Sendai Framework) brifing belgesinde kütüphanecilerin krizlere müdahalede, küresel sağlık ve afet yönetiminde potansiyellerini genellikle tanımadıklarına vurgu yapmıştır. Kütüphanecilerin yerel, ulusal ve uluslararası krizler karşısında yetkin bir topluluk oluşturmak için beceri geliştirmeye yönelik stratejiler belirlenmelidir. Kütüphanecilere yönelik geliştirilecek stratejilerle, kütüphane personelinin ihtiyaç duyulan alanlara yönelik bilgi, beceri ve özgüven kazanmalarına fırsatlar sunacaktır (International Federation of Library Associations and Institutions 2025).

Kütüphanelerde kullanıcılarla karşılaşılan çeşitli sorunların çözümünde, kütüphanecilerin sahip olduğu bilgi ve tutumlar önemli bir etken olarak ortaya çıkmaktadır. Williams ve Ogden (2020: 62, 73-74), kütüphanecilerin kriz yaşayan kullanıcılarla etkili biçimde etkileşime girebilmeleri için gerekli eğitim ve disiplinler arası iş birliği ihtiyaçlarını belirlemeyi amaçlayan çalışmalarında, bu doğrultuda hazırlanacak eğitim programlarının kütüphanecilerin gerekli bilgi, beceri ve tutum dengesini geliştirmelerine katkı sağlayacağını ortaya koymaktadır. Benzer bir çalışma, kütüphane içerisinde kriz yaşayan kullanıcılara destek sunabilmek için konuya ilişkin bilgi sahibi olmanın kütüphanecilerin tutumlarında değişiklik yarattığını ortaya koymuştur (Ogden ve Williams 2022:664). Kamusal nitelikte hizmet veren kütüphanelerde, kullanıcıların bilgi gereksinimlerinin yanı sıra psikososyal destek ihtiyaçlarının da ortaya çıktığı görülmektedir. Provence ve diğerleri (2021:253), halk kütüphanesi kullanıcılarının bu tür gereksinimlerinin daha etkili biçimde nasıl karşılanabileceğine ilişkin atılması gereken adımları çalışmalarında tartışmıştır. Araştırmanın bulguları, halk kütüphanesi program ve hizmetlerinde kapsayıcılık ilkesinin sürdürülmesi ve kütüphanecilerin kullanıcıların farklı ihtiyaçlarına yönelik iş birlikleri geliştirmesinin gerekliliğini vurgulamaktadır.

İlk yardım bilgi ve farkındalığı üzerine yapılan çalışmaların, kamusal alanda hizmet veren kurumlar arasında özellikle okullar ve üniversitelerdeki öğrenciler ve öğretmenler üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu çalışmalar arasında, üniversite öğrencilerinde epilepsiye ilişkin farkındalık, tutum ve ilk yardım bilgilerini inceleyen araştırmalar (Zhao ve diğerleri 2024); kaza ve yaralanma risklerine karşı savunmasız olan öğrencilere ilk anda ulaşan ortaokul öğretmenlerinin ilk yardım konusundaki bilgi ve uygulamalarını değerlendiren çalışmalar (Al Gharsan ve Alarfaj 2019) ile farklı uzmanlık alanlarına sahip öğretmenlerin hem yetişkinlere hem de çocuklara yönelik ilk yardım bilgisi gerekliliğinden hareketle öğretmenlerin bilgi düzeylerini ölçen araştırmalar (Bakalrski 2020) bulunmaktadır.

Kütüphanelerde görev yapan personelin ilk yardım bilgisine sahip olması, kullanıcılarla doğrudan etkileşimde bulunmaları ve olası acil durumlarda sorumluluk üstlenmeleri açısından önemli bir gereklilik olarak değerlendirilmektedir. Ulusal literatür incelendiğinde, öğretmenler, eğiticiler, üniversite öğrencileri, mahkûmlar, kadınlar, otobüs ve kamyon şoförleri ile trafik polisleri gibi farklı meslek gruplarının ilk yardım bilgi düzeylerine ilişkin çeşitli araştırmalar bulunmaktadır (Akgün ve diğerleri 2023; Altındiş ve diğerleri 2017; Altıntop ve diğerleri 2000; Nayir ve diğerleri 2011; Orhan ve Aydın 2020; Serinken ve diğerleri 2011; Şenol ve diğerleri 1999; Köksoy ve diğerleri 2012; Uskun ve diğerleri 2008). Kütüphanecilere yönelik olarak ise, Polat'ın (2024) deprem bölgelerinde görev alan gönüllü kütüphanecilerin psikolojik ilk yardım yetkinliklerinin incelendiği çalışma bulunmaktadır. Alanla ilgili literatürün sınırlı olması ve konunun taşıdığı önem doğrultusunda, bu araştırma Erzurum ilinde bulunan halk kütüphanelerinde görev yapan kütüphane personelinin ilk yardım bilgi düzeylerini belirlemeyi amaçlamaktadır.

YÖNTEM

Genel olarak nicel araştırma yaklaşımının benimsendiği çalışmada, mevcut koşullar içerisinde var olduğu şekliyle durum tanımlaması yapabilmek için betimleme yöntemi kullanılmıştır. Böylece elde edilen sonuçların problem çözüme ve ileriye yönelik planlama sürecinde yardımcı olması öngörülmektedir (Balcı 2019:415).

Çalışmanın Amacı ve Araştırma Soruları

Araştırmanın amacı, Erzurum'daki halk kütüphanelerinde çalışan personelin ilk yardım bilgi düzeylerini değerlendirmektir. Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

- Halk kütüphanecilerinin temel ilk yardım bilgisi hangi düzeydedir?
- Halk kütüphanecilerinin ilk yardım bilgisi ile eğitim alma durumu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Halk kütüphanecilerinin ilk yardım eğitimi alma ihtiyacı ile bilgi düzeyi arasında ilişki var mıdır?

Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini Erzurum ili merkez ve ilçelerinde bulunan 22 halk kütüphanesi personeli oluşturmaktadır. Evrenin tamamını oluşturan 64

kişiyi ulaşmak hedeflendiğinden örneklem alınmamış ve toplam 46 (%71,9) kütüphane personeline anket uygulanmıştır. Ankete katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır; ancak katılım sağlamayan personelin izinli olduğu anlaşılmaktadır. Toplam 64 personelden 18'i (%28,1) ankete katılmamıştır. Anket uygulanan kütüphaneler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Erzurum halk kütüphaneleri ve personel sayısı

Kütüphane Adı	Personel Sayısı
İsmail Saib Sencer Erzurum İl Halk Kütüphanesi	
Kazım Karabekir İlçe Halk Kütüphanesi	
Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi	22
Erzurum Çocuk Kütüphanesi	3
Hınıs İlçe Halk Kütüphanesi	2
Şenkaya Şehit Abdülbaki İlçe Halk Kütüphanesi	2
Oltu İlçe Halk Kütüphanesi	3
Olur İlçe Halk Kütüphanesi	2
Pasinler İlçe Halk Kütüphanesi	2
Aziziye (Ilıca) İlçe Halk Kütüphanesi	3
Çat İlçe Halk Kütüphanesi	2
Horasan İlçe Halk Kütüphanesi	1
İspir İlçe Halk Kütüphanesi	2
Karaçoban İlçe Halk Kütüphanesi	2
Karayazı İlçe Halk Kütüphanesi	1
Köprüköy İlçe Halk Kütüphanesi	1
Narman İlçe Halk Kütüphanesi	2
Pazaryolu İlçe Halk Kütüphanesi	2
Tekman İlçe Halk Kütüphanesi	2
Tortum Şehit Piyade Teğmen Ahmet Aktepe İlçe Halk Kütüphanesi	2
Uzundere İlçe Halk Kütüphanesi	2
Aşkale İlçe Halk Kütüphanesi	2
Toplam	64

Kaynak: (İsmail Saib Sencer İl Halk Kütüphanesi, 2025)

Veri Toplama Araçları

Veri toplama sürecinde anket formu, katılımcılara birebir ulaştırılmış ve yanıtlar yine birebir etkileşimle 20 Haziran-15 Temmuz tarihleri arası toplanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak 21 sorudan oluşan anket kullanılmıştır. Anket formu; 9 demografik ve temel ilk yardım bilgilerini

ölçmeye yönelik 12 sorudan oluşmaktadır. Demografik bilgilere ilişkin sorular, Göktaş'ın (2022:84-85) anket çalışmasında yer alan demografik bilgileri temel alınarak hazırlanmıştır. Temel ilk yardım bilgi düzeyini belirlemeye yönelik sorular ise, Millî Eğitim Bakanlığı İlk Yardım Soru Bankası'ndan (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], t.y.) yararlanılarak oluşturulmuştur. Anket formuna eklenen sorular, uzman görüşü almak için iki sağlık çalışanına gönderilmiştir. Alınan geri bildirimler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmış; ayrıca tüm sorular *Sağlık Bakanlığı İlk Yardım Eğitim Kitabı* (2024) temel alınarak gözden geçirilmiştir.

Temel ilk yardım bilgisini değerlendirmek amacıyla hazırlanan ankette, her bir konu alanına dair birer soru bulunmaktadır. Temel ilk yardım eğitimi ile ilgili konular ve ankette kullanılan soru alanları Tablo 2'de verilmiştir (Sağlık Bakanlığı 2008):

Tablo 2. Temel ilk yardım bilgisi anket soru alanları

Sağlık Bakanlığı Temel İlk Yardım Konuları	Anket Soruları
Genel İlk Yardım Bilgisi	1
Hasta/Yaralının ve Olay Yerinin Değerlendirilmesi	2
Temel Yaşam Desteği	3
Kanamalar	4
Yaralanmalar	5
Kırık-Çıkık ve Burkulmalarda İlk Yardım	6
Yanık, Donma ve Sıcak Çarpmasında İlk Yardım	7
Bilinç Bozukluklarında İlk Yardım	8
Zehirlenmeler	9
Hayvan Isırmalarında ve Böcek Sokmalarında İlk Yardım	10
Boğulmalar – Göz, Kulak, Buruna Yabancı Cisim	11
Hasta/Yaralı Taşıma Teknikleri	12

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin istatistiksel analizinin gerçekleştirilmesi için R Programı (Version 4.3.2) kullanılmıştır. Olumsuzluk tablo çözümlemesi (Ki-Kare analizi) yapılmıştır.

Etik İzinler

Araştırma için Atatürk Üniversitesi, Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu tarafından verilen 23.06.2025 tarihli ve E.88656144-00-2500201194 sayılı

karar, etik kurul uygunluğunu değerlendirmek üzere alınmıştır. Erzurum İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü E35572965-492201.02-7085884 sayılı ve 01.08.2025 tarihli izin yazısı ile veriler toplanmıştır. Katılımcılardan gönüllülük esasıyla toplanan veriler için gönüllü bilgilendirme formu ve ilgili anket verilmiştir.

BULGULAR

Demografik Veriler

Uygulanan anket çalışmasında 46 kütüphane personelinden toplanan verilerden elde edilen demografik bilgiler şu şekildedir. Anket katılımcılarının cinsiyet dağılımının ağırlıklı erkeklerden oluştuğu (%73,9), 25-59 yaş aralığında oldukları ve yaş ortalamasının 41 olduğu tespit edilmiştir. Eğitim düzeyine baktığımızda genellikle ön lisans ve üstü eğitime (%76) sahip oldukları, temel eğitim düzeyinde (%24) olanların azınlıkta kaldığı anlaşılmıştır. Kütüphane personelinden ankete katılanların daha çok kütüphaneci kadrosunda (%45,7) çalıştığı, daha sonra işçi (%19,6), bilgisayar işletmeni (%10,9), memur (%8,7), kütüphane müdür (%6,5) ve en az koruma ve güvenlik görevlisi, teknisyen ve destek personeli (%2,2) bulunmaktadır. Katılımcılardan bir kişi ise kadrosunu yazmamıştır. Demografik verilere ait sayı ve yüzde oranları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: Demografik veriler

Demografik Bilgiler	Sayı	%
Cinsiyet		
Kadın	12	26,1
Erkek	34	73,9
Eğitim Düzeyi		
Ortaokul	9	19,6
Lise	2	4,3
Ön lisans	1	2,2
Lisans	33	71,7
Y. Lisans	1	2,2

Kadro Ünvanı		
Kütüphane müdürü	3	6,5
Kütüphaneci	21	45,7
Memur	4	8,7
Bilgisayar işletmeni	5	10,9
İşçi	9	19,6
Koruma ve Güvenlik Görevlisi	1	2,2
Destek personeli	1	2,2
Teknisyen	1	2,2
N/A	1	2,2

Tablo3'te katılımcıların ilk yardım bilgi ve deneyimine ilişkin veriler sunulmuştur. Katılımcıların yalnızca küçük bir kısmı (%10,9) temel ilk yardım eğitim sertifikasına sahiptir. Sertifikaların alım tarihleri 2021 (3 kişi), 2023 (1 kişi) ve 2024 (1 kişi) yıllarına dağılmaktadır. İlk yardım sertifikasına sahip olmayanlar (%89,1) arasında ilk yardım konusunda bilgi sahibi olanların bu bilgileri daha çok internetten (%56,1), TV ve radyodan (%39), kitaplardan ve sosyal medyadan (%26,8), arkadaş çevresi ve diğer kaynaklardan (%17,1) ve en az dergi ve gazeteden (%7,3) edindikleri görülmüştür. Diğer yanıtlarını seçen katılımcıların açıklamaları arasında askerlik, eğitim dersleri, spor etkinlikleri ve çevrim içi kaynaklardan edinilen bilgiler öne çıkmaktadır.

Kütüphane ortamında ilk yardım gerektiren durumlarla karşılaşanların ise oranı oldukça düşüktür (%6,5). Karşılaşılan vakalar arasında kırık, çıkık, burkulma, çarpma, bayılma ve küçük yaralanmalar (sıyrık, kesik gibi) yer almaktadır. Katılımcıların çoğunluğu (%60,9) ilk yardım eğitimi alma ihtiyacı hissettiğini belirtirken, daha az sayıda katılımcı (%39,1) böyle bir ihtiyaç duymadığını ifade etmiştir. İlk yardım durumu ve eğitim ihtiyacına ilişkin veriler Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. İlk yardım durumu ve eğitim ihtiyacı verileri

Temel ilk yardım eğitimi sertifikanız var mı?		
Evet	5	10,9
Hayır	41	89,1
Yanıtınız “hayır” ise ve ilk yardım konusunda bilgi sahibiyseniz bu bilgileri nereden öğrendiniz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)		
Arkadaş çevremden	7	17,1
TV ve radyodan	16	39,0
Dergi ve gazeteden	3	7,3
Kitaplardan	11	26,8
İnternette	23	56,1
Sosyal medyadan	11	26,8
Diğer	7	17,1
Kütüphanede ilk yardım gerektiren bir durumla karşılaştı mı?		
Evet	3	6,5
Hayır	43	93,5
İlk yardım gerektiren bir durumla karşılaştıysanız ne olduğunu belirtiniz.		
Kırık, çıkık	2	66,7
Küçük yaralanma (sıyrık, kesik gibi)	1	33,3
Burkulma, çarpma	2	66,7
Göz yaralanmaları	0	00,0
Bayılma	2	66,7
Burun kanaması	0	00,0
Havayolu tıkanıklığı	0	00,0
Diğer	0	00,0
İlk yardım eğitimine ihtiyacınız olduğunu düşünüyor musunuz?		
Evet	28	60,9
Hayır	18	39,1

Temel ilk yardım bilgisi

Anketin ikinci bölümünde katılımcılara yöneltilen sorular, temel ilk yardım bilgilerini ölçmeye yönelik hazırlanmıştır. Bu bölümde her katılımcının başarısı 0 ile 100 arasındaki puan ile ölçülmüştür. Puan yükseldikçe bilgi düzeyinin daha yüksek olduğu kabul edilmektedir.

Temel ilk yardım bilgisi tanımlayıcı istatistikleri Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5: Tanımlayıcı istatistikler

Min.	1st Qu.	Median	Mean	3rd Qu.	Max.
33	50	58	61.37	75	92

Başarı puanları katılımcılar arasında 33 (min) ile 92 (max) puan arasında değişmektedir. Başarı ortalaması ise, 61,37 olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların ilk yardım bilgi puanı ortancası 58’dir. Yani katılımcıların yarısı bu değer altında doğru cevap vermiştir. İlk yardım bilgi düzeyi için sorulan 12 sorudan en az 4, en çok 11 soru doğru cevaplanmıştır. Katılımcıların doğru yanıt sayılarının yüzdelik dağılımına bakıldığında, en yüksek oran %21,7 ile 7 puan alanlarda gözlemlenmiştir. Bunu %19,6 ile 8 puan, %13,0 ile 6, 9 ve 10 puan, %8,7 ile 4, 5 puan ve %2 ile 11 puan alanlar takip etmektedir.

Katılımcıların temel ilk yardım bilgileri, 12 çoktan seçmeli sorudan elde edilen doğru/yanlış yanıtlarla değerlendirilmiştir. Katılımcıların yanıtları, iki ayrı değişken grubu açısından analiz edilmiştir:

1. İlk yardım eğitimine ihtiyaç duyduğunu belirtenler ile duymadığını belirtenler,
2. İlk yardım sertifikasına sahip olanlar ile olmayanlar.

Temel ilk yardım sorularına verilen yanıtların sorular bazında gösterdiği farklılıklar Tablo 6’da yer almaktadır.

Her sorunun yanında Ki-Kare testi (χ^2) sonucuna karşılık gelen p-değerleri (p-value), gruplar arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını değerlendirmenizi sağlamaktadır (çapraz tablolarda 5’ten küçük sıklıklar gözlemlendiğinde Fisher Exact Ki-Kare testi kullanılmıştır).

Katılımcıların ilk yardım eğitimine ihtiyaç duyma durumlarına göre bilgi düzeylerinde fark olup olmadığını incelemek amacıyla Ki-Kare testi uygulanmıştır. Test sonucunda elde edilen p-değerleri 0.05’ten büyük olduğundan, istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Bu sonuca göre, ilk yardım eğitimine ihtiyaç duyup duymama durumu ile ilkyardım testi başarı oranı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Katılımcıların temel ilkyardım sertifikasına sahip olma durumuna göre ilkyardım bilgi düzeyleri arasında fark olup olmadığını incelemek amacıyla

Ki-Kare testi uygulanmıştır. Test sonucuna göre, elde edilen p-değerleri 0.05'ten büyük olduğundan, istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Bu bulgu, temel ilk yardım sertifikasına sahip olmanın bilgi düzeyi üzerinde anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir.

Tablo 6: Temel ilk yardım bilgisi ve demografik bilgi testleri

Soru	İlk yardım eğitimine ihtiyacı olduğunu düşünenler (%)	İlk yardım eğitimine ihtiyacı olduğunu düşünmeyenler (%)	Ki-Kare (χ^2)	İlk yardım sertifikası olanlar (%)	İlk yardım sertifikası olmayanlar (%)	Ki-Kare (χ^2)
1. Olay yerinde, hastanın durumunun daha da kötüleşmesini engellemek amacıyla ilaçsız olarak yapılan müdahaleye ne isim verilir?						
Doğru	58,7	39,1	p-value = 1,00	10,9	87	p-value = 1,00
Yanlış	2,2	0		0	2,2	
2. Hasta/Yaralı değerlendirilirken ilk önce aşağıdakilerden hangisi kontrol edilmelidir?						
Doğru	30,4	13	p-value = 0,2658	4,3	39,1	p-value = 1
Yanlış	30,4	26,1		6,5	50	
3. Yetişkin bir hastada kalp- akciğer canlandırması uygulaması sırasında verilmesi gereken soluk ile kalp masajı sayısı ne olmalıdır?						
Doğru	19,6	19,6	p-value = 0,2258	4,3	34,8	p-value = 1
Yanlış	41,3	19,6		6,5	54,3	
4. Burun kanamasında ilk yardımda ne yapılmalıdır?						
Doğru	26,1	21,7	p-value = 0,4001	8,7	39,1	p-value = 0,1783
Yanlış	34,8	17,4		2,2	50	
5. Yara yerinde yabancı cisim varsa ne yapılmalıdır?						
Doğru	60,9	39,1	Test gerçekleştirilmemiştir.	10,9	89,1	Test gerçekleştirilmemiştir.
Yanlış	0	0		0	0	
6. Hangi çıkıkta ilk yardımcı çıkan eklemi yerine oturtmalıdır?						
Doğru	54,3	34,8	p-value = 1,00	8,7	80,4	p-value = 0,4533
Yanlış	6,5	4,5		2,2	8,7	
7. Sıcak çarpmasında ilk yardım nasıl olmalıdır?						
Doğru	50	34,8	p-value = 0,6879	10,9	73,9	p-value = 1
Yanlış	10,9	4,3		0	15,2	
8. Sara nöbeti geçiren birisinde ilk yardım yapılırken aşağıdakilerden hangisi doğru uygulamadır?						
Doğru	17,4	17,4	p-value = 0,27	6,5	28,3	p-value = 0,3247
Yanlış	43,5	21,7		4,3	60,9	
9. Aşağıdakilerden hangisi sindirim yolu ile zehirlenmelerde yapılmaz?						
Doğru	39,1	23,9	p-value = 0,8277	10,9	52,2	p-value = 0,1415
Yanlış	21,7	15,2		0	37	
10. Kedi – Köpek ısırıklarında ilk yardım nasıl olmalıdır?						
Doğru	30,4	30,4	p-value = 0,07235	10,9	52,2	p-value = 0,6343
Yanlış	30,4	8,7		0	37	
11. Gözde yabancı cisim bulunması halinde hangi uygulama yanlıştır?						
Doğru	34,8	26,1	p-value = 0,5183	8,7	52,2	p-value = 0,6343
Yanlış	26,1	13		2,2	37	
12. Taşıma teknikleri için aşağıdakilerden hangisi uygun değildir?						
Doğru	10,9	4,3	p-value = 0,6879	2,2	13	p-value = 1
Yanlış	50	34,8		8,7	76,1	

İlk yardım tanımının sorulduğu birinci soruya doğru yanıt verme oranı, ilk yardım eğitimine ihtiyaç duyduğunu belirten katılımcılar (%58,7) ve ilk yardım sertifikasına sahip olmayanlar (%87) arasında daha yüksektir. Buna karşılık, eğitim ihtiyacı duymadığını ifade edenler (%39,1) ve sertifikalı katılımcılar (%10,9) daha düşük doğru yanıt oranı göstermiştir.

Hasta/Yaralı değerlendirilirken ilk önce kontrol edilmesi gerekenin ne olduğunun sorulduğu ikinci soruda, ilk yardım eğitimine ihtiyaç duyduğunu belirten katılımcıların (%30,4) ve sertifikası bulunmayanların (%39,1) doğru yanıt verme oranlarının, diğer gruplara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna karşın, eğitime ihtiyaç duymayanların (%13) ve sertifikalı bireylerin (%4,3) doğru yanıt oranları daha düşüktür.

Üçüncü soruya verilen yanıtlar değerlendirildiğinde, kalp-akciğer canlandırması sırasında uygulanacak solunum ve kalp masajı oranı hakkında bilgi düzeyinin genel olarak düşük olduğu görülmektedir. İlk yardım eğitimi ihtiyacı duyduğunu belirtenler ile duymayanlar arasında doğru yanıt oranı eşit olup (%19,6), ilk yardım sertifikası olmayan katılımcıların doğru yanıt oranının (%34,8) sertifikaya sahip olanlardan (%4,3) daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

Katılımcıların burun kanaması durumunda uygulanması gereken ilk yardım müdahalesine dair bilgi düzeylerinin değerlendirildiği dördüncü soruda, doğru yanıt verme oranının, ilk yardım eğitimine ihtiyaç duyduğunu belirten katılımcılarla (%26,1), ilk yardım sertifikası olmayan katılımcılar (%21,7) arasında daha yüksek olduğu görülmüştür. İlk yardım eğitimine ihtiyacı olduğunu düşünmeyenlerle (21,7) ve ilk yardım sertifikası olanların (%8,7) doğru yanıt oranlarının daha düşük olduğu kaydedilmiştir.

Beşinci soruya ilişkin bulgular, katılımcıların yara yerinde yabancı cisim bulunması durumunda uygulanması gereken doğru ilk yardım müdahalesi hakkında önemli ölçüde bilgi sahibi olduğunu göstermektedir. Gerek eğitim ihtiyacı duyan ve duymayan, gerekse ilk yardım sertifikası olan ve olmayan grupların tamamı bu soruya yalnızca doğru yanıt vermiş, yanlış yanıt veren katılımcı olmamıştır. Ancak, doğru yanıt oranı eğitim ihtiyacı duyan katılımcılarla (%60,9), ilk yardım sertifikası olmayanlarda (%89,1) daha yüksektir.

Altıncı soruda katılımcıların çıkık durumunda yapılması gereken ilk yardım müdahalesi hakkında farklı bilgi düzeylerine sahip olduğunu ortaya koymaktadır. İlk yardım eğitimi alma ihtiyacı hisseden bireylerde doğru

yanıt oranı (%58,3), eğitim ihtiyacı hissetmeyen bireylere (%34,8) göre daha yüksek gözlemlenmiştir. İlk yardım sertifikası olmayanların doğru yanıt oranı (%80,4), sahip olanlara oranla (%8,7) çok daha yüksektir.

Yedinci soruya verilen yanıtlar, katılımcıların sıcak çarpmasında uygulanacak doğru ilk yardım müdahalesine ilişkin bilgi düzeylerini değerlendirmeye yöneliktir. İlk yardım eğitimine ihtiyaç duyduğunu belirten katılımcıların doğru yanıt oranı (%50), ihtiyaç duymadığını belirten katılımcıların oranından (%34,8) yüksektir. İlk yardım sertifikası olmayanların doğru yanıt oranı (%73,9), sahip olanlara oranla (%10,9) çok daha yüksektir.

Sara nöbeti konusundaki bilgi düzeyini ölçen sekizinci soruda doğru yanıt oranlarının genelde düşük olduğu gözlenmiştir. Eğitim ihtiyacı hissedenler ve hissetmeyenler eşit oranda doğru cevap verirken (%17,4), bu soruda ilk yardım sertifikası olmayanlar (%28,3), sertifikası olanlardan (%6,5) daha fazla doğru cevap vermiştir.

Dokuzuncu soruya verilen cevaplar, sindirim yolu zehirlenmelerinde doğru müdahale bilgisi eksikliği olduğunu göstermektedir. Eğitim ihtiyacı hissedenler (%39,1) ve sertifikasızlar (%52,1) daha yüksek doğru oranlarına sahipken, eğitim ihtiyacı hissetmeyenler (%23,9) ve sertifika sahipleri (%10,9) daha düşük doğru oranına sahiptir.

Katılımcıların hayvan ısırıklarında yapılması gereken ilk yardım uygulamaları hakkında bilgi düzeyini ölçen onuncu soruda, eğitim ihtiyacı hissedenler ve hissetmeyenlerin doğru yanıt oranı (%30,4) aynıdır. Sertifikası olmayanlar bu soruda daha başarılı olurken (%52,2), sertifika sahibi olanların başarı oranı (%10,9) daha düşük kalmıştır.

Gözde yabancı cisim için doğru ilk yardım uygulaması için sorulan on birinci soruda, sertifikasız bireylerin doğru cevap oranı (%52,2), sertifikalı bireylerin (%8,7) çok üzerindeyken, eğitim ihtiyacı hissedenlerde (%34,8) bu oran hissetmeyenlerden (%26,1) daha fazladır.

Son soruda, uygun taşıma tekniklerine yönelik bilgi düzeyi değerlendirilmiş, genel olarak düşük doğru yanıt oranları tespit edilmiştir. Özellikle, eğitim ihtiyacı duyduğunu ifade eden katılımcılar (%10,9) ile sertifikası bulunmayanlar (%13), daha yüksek doğru yanıt oranlarına sahipken, buna karşılık, eğitim ihtiyacı hissetmeyenlerin (%4,3) ve sertifikalı katılımcıların (%2,2) doğru yanıt oranlarının daha düşük düzeyde kaldığı görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma bulguları doğrultusunda, ankete katılan kütüphane personelinin çok sınırlı bir bölümünün ilk yardım eğitimi sertifikasına sahip olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber, kütüphanelerde ilk yardım gerektiren bir durumla karşılaşma sıklığının da oldukça düşük seviyede olduğu anlaşılmaktadır. Ancak bu durum, kütüphane ortamlarında gerek mesleki faaliyetler sırasında gerekse günlük yaşamda karşılaşılabilecek acil durumlara yönelik ilk yardım müdahalelerine hazırlıklı olmanın önemini azaltmamaktadır. Halk kütüphaneleri söz konusu olduğunda, kullanıcı kitlesi içerisinde bebekler, çocuklar ve yaşlılar gibi kaza ve risklere karşı daha savunmasız grupların bulunması, hazırlıklı olmanın önemini daha da artırmaktadır.

İlk yardım sertifikalarının yasal düzenlemelere göre üç yıl süreyle geçerliliğini koruduğu dikkate alındığında, araştırmada sertifikaya sahip bireylerden üç kişinin bu yasal süreyi zaten aştığı görülmektedir. Bunun yanı sıra ilk yardım bilgi düzeylerinin beklenenden düşük bulunması, çeşitli faktörlerle de ilişkilendirilebilir. Bu durum, sertifikaların alındığı tarihin üzerinden belirli bir süre geçmiş olması, bilgi güncellemelerinin yeterli düzeyde yapılmaması ya da teorik bilginin uygulamaya yeterince yansıtılmaması gibi etkenlerle açıklanabilir. Dolayısıyla, ilk yardım eğitiminin yalnızca alınmış olması değil, aynı zamanda düzenli aralıklarla güncellenmesi ve uygulama becerileriyle desteklenmesi gerektiği söylenebilir.

Katılımcıların ilk yardım bilgi düzeyine ilişkin verdikleri yanıtlar değişen oranlarla oldukça geniş bir dağılım sergilemiştir. Bu durum, katılımcılar arasında bilgi düzeyi açısından belirgin bir çeşitliliğin bulunduğunu ortaya koymaktadır. Katılımcıların büyük oranda sertifika sahibi olmamalarına karşın çeşitli bilgi kaynakları aracılığıyla konu hakkında bilgi sahibi olduğu anlaşılmıştır. Ancak ilk yardım, ilk yardım sertifikası olan kişiler tarafından yapılmalıdır. Genel başarı ortalaması ise ilgili mevzuata göre, teorik ortalamanın altında kalmıştır. Bu bağlamda, elde edilen başarı ortalaması, katılımcıların mevcut bilgi düzeylerinin standartların altında olduğunu ve dolayısıyla önemli ölçüde ilk yardım eğitimine ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

İlk yardım bilgi düzeyine ilişkin katılımcıların cevap dağılımı ve Ki-Kare test sonuçları, ilk yardım eğitimine ihtiyacı olduğunu düşünen katılımcıların doğru yanıt oranlarında genellikle eğitim ihtiyacı olmadığını düşünenlere göre daha yüksek yüzdeler göstermiştir. İlk yardım sertifikasına sahip olan

katılımcıların da bilgi düzeylerinin beklenen seviyenin altında olması, bilgi eksikliklerinin belirgin olduğu göstermiştir.

Sonuç olarak, kamusal alanlar olarak halk kütüphaneleri; bebek, çocuk, genç, yetişkin ve yaşlıların yoğun olarak ziyaret ettiği, bu nedenle acil sağlık riski durumlarının ortaya çıkma olasılığının yüksek olduğu mekânlardır. Kütüphane çalışanlarına yönelik ilk yardım eğitiminin yaygınlaştırılması ve bu kapsamda sunulan bilgilerin güncelliğinin sağlanması, personelin acil durumlara karşı hazırlık düzeyini artırarak, olası risklerin azaltılmasına ve güvenli çalışma ortamlarının oluşturulmasına anlamlı katkılar sunacaktır. Ayrıca, farklı örneklerde sorular yeniden sorularak değerlendirilebilir ve tüm kütüphaneler için bu çalışmaların yaygınlık kazanması sağlanabilir. Böylece ilk yardım bilgi düzeylerine ilişkin bilgilerin yanı sıra bilginin kalıcılığının sağlanması ve bu konudaki eğitim isteksizliklerinin nedeni anlaşılabilir.

Kaynakça

- Akgün, M., Sekerci, N., Demirdağ, H., ve Doğan, R. (2023). “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Temel İlk Yardım Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi”, *Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(3), s.30-38. <https://doi.org/10.48124/husagbilder.1180096> (Erişim Tarihi: 25 Mart 2025).
- Al Gharsan, M., & Alarfaj, I. (2019). “Knowledge and practice of secondary school teachers about first aid”, *Journal of family medicine and primary care*, 8(5), p.1587-1593. DOI: 10.4103/jfmpe.jfmpe_76_19 (Erişim Tarihi: 19 Nisan 2025).
- Altındış, S., Tok, Ş., Aslan, F. G., Adıgül, M. P., Ekerbiçer, H. Ç., ve Altındış, M. (2017). “Üniversite Öğrencilerinin İlk Yardım Bilgi Düzeylerinin Değerlendirilmesi”, *Sakarya Tıp Dergisi*, 7(3), s.125-130. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/362501> (Erişim Tarihi: 25 Nisan 2025).
- Altıntop, L., DüNDAR, C., Güven, H., Doğanay, Z., ve Topbaş, M. (2000). “Samsun İl Merkezinde Görev Yapan Trafik Polislerinin İlk Yardım Eğitimi Öncesi ve Sonrası Bilgi Düzeyleri”, *Ulusal Travma Dergisi*, 6(1). https://jag.journalagent.com/travma/pdfs/UTD_6_1_53_56.pdf (Erişim Tarihi: 8 Mayıs 2025).

Anadolu Ajansı. (Ocak 2025). “Erzurum’un Modern Kütüphanesi 2024’te 812 Bin Okuyucu Ağırladı”, (Erişim tarihi: 5 Mayıs 2025), <https://www.aa.com.tr/tr/kultur/erzurumun-modern-kutuphanesi-2024te-812-bin-okuyucu-agirladi/3453326> (Erişim Tarihi: 7 Mart 2025).

Aslan, H., ve Demirdel, E. (2024). “An Examination of First Aid Knowledge Levels of Physiotherapists”, *Physiotherapy Theory and Practice*, 40(7), p.1428-1435. <https://doi.org/10.1080/09593985.2023.2183101> (Erişim Tarihi: 12 Nisan 2025).

Bakalarski, P. (2020). “Assessment of teachers’ knowledge about first aid”, *Critical Care Innovations*, 3(1), p.18-23. DOI: 10.32114/CCI.2020.3.1.18.23 (Erişim Tarihi: 3 Nisan 2025).

Balcı, A. (2019). “Eğitimsel Araştırmannın Eğitimsel Sorunların Çözümüne Uygulanması”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22(1), s.411-420. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000868 (Erişim Tarihi: 9 Mayıs 2025).

Emasealu, H. U., & Stanislaus, E. N. (2021). “The First Responder Librarian As A Guide to the Information-Vulnerable Members of The Society”, *Journal of Library Services and Technologies*, 3(2), p.112-118.

Göktaş, A. (2022). *Sınıf Öğretmenlerinin İlk Yardım Özyeterliklerinin ve İlk Yardım Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi*, Çankırı: Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği. (2012). 11/01/2012 tarih ve 28170 sayılı *Resmî Gazete*, <https://teftis.ktb.gov.tr/TR-264032/halk-kutuphaneleri-yonetmeliği.html> (Erişim Tarihi: 20 Mayıs 2025).

Health and Safety Classes. (Eylül 2012). “First Aid Course and its Importance in Our Daily Life”, <https://reddingcpr.wordpress.com/2012/09/17/first-aid-course-and-its-importance-in-our-daily-life/> (Erişim tarihi: 9 Mayıs 2025).

International Federation of Library Associations and Institutions. (2025). “Evidence for Global and Disaster Health Special Interest Group”, <https://www.ifla.org/units/e4gdh/> (Erişim Tarihi: 11 Mart 2025).

- İlkyardım Yönetmeliği. (2015). 29/07/2015 tarih ve 29429 sayılı *Resmî Gazete*, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=20992&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi: 2 Mayıs 2025).
- İsmail Saib Sencer İl Halk Kütüphanesi Temmuz 2025 Verileri. (2025). İsmail Saib Sencer İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü. (30 Haziran 2025).
- Karadeniz, Ş. (2021). *Türkiye’de Ulusal Halk Kütüphanesi Stratejisi*, İstanbul: Hiperyayın.
- Köksoy, S., Öncü, E., Şermet, Ş., ve Sungur, M. A. (2012). “Cezaevinde Bulunan Mahkûmların İlk Yardım Bilgi Düzeyleri”, *Türkiye Acil Tıp Dergisi*, 12(1), s.20-24.
- Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü. (2023). “Halk Kütüphanelerinde Bebekler ve Çocuklar”, <https://kygm.ktb.gov.tr/TR-308336/bebek-ve-cocuk-kutuphaneleri.html> (Erişim Tarihi: 10 Mayıs 2025).
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (t.y.). “İlk Yardım Soru Bankası”, https://kayseriisg.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_11/08212853_08203209_3-Soru_BankasY-converted-converted_1_1_1.pdf (Erişim Tarihi: 3 Haziran 2025).
- Nayir, T., Uskun, E., Türkoğlu, H., Uzun, E., Öztürk, M., ve Kişioğlu, N. (2011). “Isparta İl Merkezinde Görevli Öğretmenlerin İlk Yardım Bilgi Düzeyleri ve Tutumları”, *Medical Journal of Süleyman Demirel University*, 18(4), s.123-127. <https://dergipark.org.tr/en/pub/sdutfd/issue/21006/225929> (Erişim Tarihi: 29 Nisan 2025).
- Ogden, L.P., & Williams, R.D. (2022). Supporting Patrons in Crisis through a Social Work-Public Library Collaboration. *Journal of Library Administration*, 62, p.656- 672.
- Orhan, S. İ., ve Aydın, A. (2020). “Öğretmen Adaylarının ilk yardım bilgi düzeyleri: Kastamonu Üniversitesi örneği”, *Kastamonu Education Journal*, 28(4), s.1657-1667.

Polat, Ö. (2024). “Gönüllü Kütüphanecilerin Deprem Bölgesindeki Gözlem ve Deneyimleri Üzerinden Psikolojik İlk Yardım Yetkinliğinin Önemi ve Gerekliliği”, *Bilgi Dünyası*, 25(1), s.118-149. <https://doi.org/10.15612/BD.2024.745> (Erişim Tarihi: 13 Mayıs 2025).

Provence, M. A., Wahler, E. A., Helling, J., & Williams, M. A. (2021). “Self-Reported Psychosocial Needs of Public Library Patrons: Comparisons Based on Housing Status”, *Public Library Quarterly*, 40(3), p.244–257. <https://doi.org/10.1080/01616846.2020.1730738> (Erişim Tarihi: 15 Mayıs 2025).

Sağlık Bakanlığı. (2008). “Eğitimciler İçin Eğitim Rehberi: İlk Yardım Modülleri”, <https://ekutuphane.saglik.gov.tr/Yayin/202> (Erişim Tarihi: 27 Nisan 2025).

Sağlık Bakanlığı İlk Yardım Eğitim Kitabı 2024 (2024). <https://dosyaism.saglik.gov.tr/Eklenti/232122/0/ilk-yardim-egitim-kitabi-2024pdf.pdf> (Erişim Tarihi: 22 Mayıs 2025).

Serinken, M., Türkcüer, İ., Karcıoğlu, Ö., Akkaya, S., ve Uyanık, E. (2011). “Kadınların Başına Gelen Ev Kazaları ve İlk Yardım Bilgi Düzeyleri”, *Ulus Travma Acil Cerrahi Dergisi*, 17 (5), s.445-449. https://jag.journalagent.com/travma/pdfs/UTD_17_5_445_449.pdf (Erişim Tarihi: 3 Mart 2025).

Şenol, V., Çetinkaya, F., ve Yıldırım, C. (1999). “Otobüs ve Kamyon Şoförlerinin İlk Yardım Konusundaki Bilgi Tutum ve Davranışları”, *Ulusal Travma ve Acil Cerrahi Dergisi*, 5(1), s.19-23. https://jag.journalagent.com/travma/pdfs/UTD_5_1_19_23.pdf (Erişim Tarihi: 24 Mart 2025).

Türk Kızılay İlk Yardım Birimi. (t.y.). “İlk Yardım Bilgileri”, <https://www.ilkyardim.org.tr/temel-ilk-yardim-bilgileri.html> (Erişim Tarihi: 17 Nisan 2025).

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2025). “İllere Göre Halk Kütüphaneleri, Yararlanan Kişi, Kayıtlı Üye, Ödünç Verilen Materyal ve Konularına Göre Kitap Sayısı, 2024”, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Kutuphane-Istatistikleri-2024-54192> (Erişim Tarihi: 03 Aralık 2025).

- Uskun, E., Alptekin, F., Öztürk, M., ve Kışioğlu, A. N. (2008). “Ev Hanımlarının Ev Kazalarını Önlemeye Yönelik Tutum ve Davranışları İle Ev Kazalarına Yönelik İlk Yardım Bilgi Düzeyleri”, *Ulus Travma Acil Cerrahi Dergisi*, 14(1), s.46-52. https://jag.journalagent.com/travma/pdfs/UTD_14_1_46_52.pdf (Erişim Tarihi: 27 Şubat 2025).
- Williams, R. D., & Ogden, L. P. (2020). What knowledge and attitudes inform public librarians’ interactions with library patrons in crisis? *Journal of Librarianship and Information Science*, 53(1), p.62-74. <https://doi.org/10.1177/0961000620917720> (Erişim Tarihi: 03 Mart 2025)
- Zhao, T., Zhang, X., Cui, X., Chen, Y., Wang, N., Wang, B., ... & Han, X. (2024). “Awareness, attitudes and first aid knowledge of epilepsy among university students—A cross-sectional study in Henan Province, China”, *Epilepsy Research*, 201, 107315.
- Zideman, D. A., Singletary, E. M., Borra, V., Cassan, P., Cimpoesu, C. D., De Buck, E., ... & Poole, K. (2021). “European Resuscitation Council Guidelines 2021: First Aid”, *Resuscitation*, 161, p.270-290. <https://doi.org/10.1016/j.resuscitation.2021.02.013> (Erişim Tarihi: 9 Şubat 2025).

